

ELS RETAULES DE LA CAPELLA DE SANTA CATERINA

La capella de Santa Caterina posseïa tres importants retaules corresponents als tres altars.

El més vell, i a la vegada de més importància artística actualment, és una pintura catalana del segle XV, atribuïda a Francesc Serra, fill de Francesc Serra, germà dels barcelonins Jaume, Joan i Pere Serra, que sobresortiren considerablement entre els pintors del seu temps.

El nostre pintor, identificat com a MESTRE DE TORROELLA, segons F.P. Verrié, després de treballar un temps al Principat va introduir a València l'estil del tres-cents català (Verrié, F.P. *L'art català*, ed. Aymà S.L. 1955).

Francesc Serra, fill, va deixar-nos un retaule, pintura sobre fusta, conegut amb el nom de Mare de Déu de la Llet, que mostra la Verge Maria alletant el Nen. Pels escudets que mostra damunt els arquets laterals de la part superior, amb les armes de la família Tor de Torroella de Montgrí, es pot deduir que va ésser aquesta família qui donà aquest magnífic retaule.

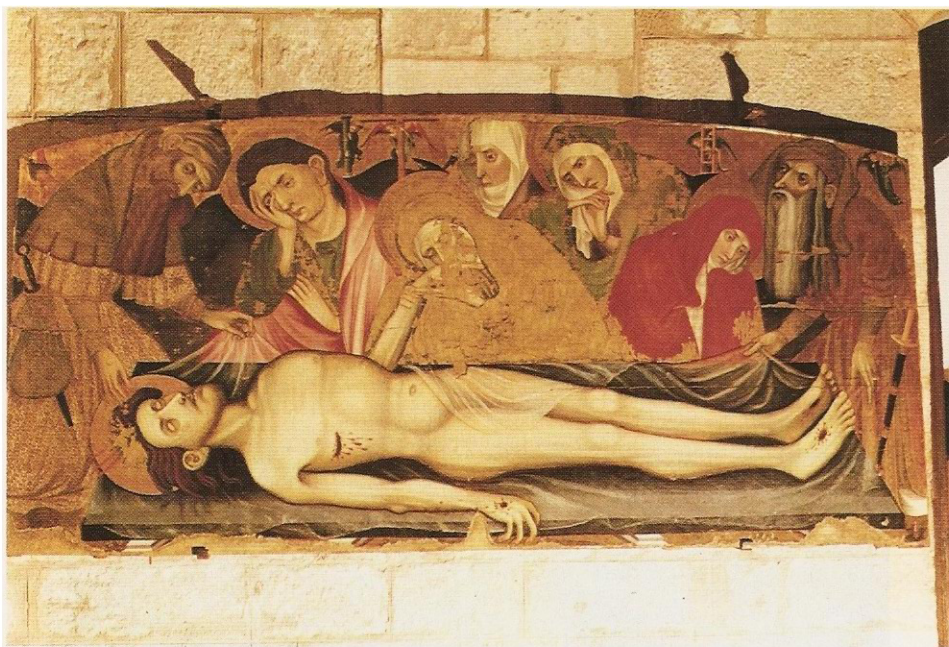
Els Administradors de l'ermita de Santa Caterina, amb l'acord de l'Ajuntament, el vengueren perquè, segons consta en l'acta del 30 de desembre de 1924 de l'Ajuntament de Torroella de Montgrí que autoritza la venda, s'estava deteriorant a causa de l'humitat i l'escassa ventilació de l'ermita i per finançar unes obres d'arranjament a Santa Caterina. Avui aquest retaule forma part d'una col·lecció privada de Barcelona.

Un altre retaule de gran importància artística era el dedicat a la Verge dels Dolors, coneguda amb el nom de la Pietat. Segons ens diu Sàbat en la seva història de Santa Caterina, era una donació de la Casa Fuster, cosa que ve confirmada per les armes d'aquella família que eren «d'azur una fusina (fura) d'or passant embellida de sable».

D'aquell retaule resta sols la pintura sobre tela, ja que l'altar fou transformat com direm després. És conegut com a retaule de Nostra Senyora de la Pietat, la qual apareix besant la mà inert del cos de Crist, davallat de la Creu, davant d'un grup format per Sant Joan, les tres Maries, Josep d'Arimatea i Nicodemus, a més de la Verge. En el fons, hi ha uns àngels pujant a les creus i contemplant l'escena.

La pintura és obra del taller de Jaume Cabrera (1394-1432) i es pot datar entre els 1400 i 1410. És un tipus de treball que Cabrera, o el seu taller, havia repetit bastant en diferents grandàries i adaptat a les estructures de l'altar on eren instal·lats.

Creiem que es va salvar de la destrucció i la crema dels altars de la capella, perquè era clavat a la paret, molt amunt, per la qual cosa era difícil de despejar. Podria ésser que pel 1939, en plena guerra, fos traslladat a Colomers, a la Casa Quintana, on es reunien mobles i peces d'art, destinades, es deia, a fer-hi un museu. Acabada la guerra, va aparèixer a la casa Carles de Girona que més tard es construiria en el Museu Diocesà. El Doctor Jaume Marquès, conservador del Museu, ens va facilitar la descripció de l'escena que figura a la tela, quan li vàrem ensenyar les fotografies que mostraven la procedència de la pintura, que pertanyia a la capella de Santa Caterina. Les gestions que vàrem fer per aquells anys per recuperar-la van ésser en va, davant la tenacitat del bisbe Doctor Cartanyà i de la Comissió del Museu per tenir-la.

Aquesta tela, avui restaurada pels tallers de la Generalitat a Sant Cugat, torna a ésser exposada al Museu d'Art de Girona, al Palau Episcopal.

És una pena que una obra que és una joia preuada pels torroellencs no pugui restar entre nosaltres.

El tercer retaule, més modern, d'estil renaixentista, era el corresponent a l'altar dit de Sant Nicolau de Tolentí, la devoció del qual havien introduït els frares agustins a Torroella, on tenien un altar privilegiat en la pròpia església. Suposem que devien ser aquests frares que, quan se'ls va traspasar l'administració i el culte de la capella de Santa Caterina —que va durar poc més d'un any (1)— devien desmuntar el vell altar de la Pietat i hi devien instal·lar el quadre de Sant Nicolau, en substitució de la pintura de Cabrera, que fou clavada al costat del nou altar.

Vàrem aconseguir una fotografia d'aquest retaule l'any 1935, i és aquest l'únic testimoni que ens en queda. Mostra, en primer terme, el sant agustiní

amb una creu a la mà i, al fons, un paisatge que representa les illes Medes, les Maures i Torroella, amb el mar i un vaixell. Podria ésser obra original d'un expert que coneixia bé la contrada.

Sobre el culte a Sant Nicolau, recollim una conclusió del Consell Municipal, del 5 d'abril de 1649, quan va prendre per patrona Santa Caterina, en què alhora demanava «al officila o qui sprete, se digne provehir» que el dia de Sant Nicolau de Tolentí fos festa de precepte a la vila. Cosa que creiem que no fou acceptada ja que no consta en la Consueta de la parròquia ni entre les festes religioses que en aquell temps se celebraven amb gran profusió a la vila.

Aquest altra i la pintura van ésser cremats pel propi ermità quan no tenia lleinya, durant els anys 1937-1938.

Josep Vert i Planas